

>> Accions: Treball sobre els quatre elements, 1972. (Foto: FONTS FRANCESC ÀBAD)

Francesc Abad va assumir el paradigma de l'art conceptual quan només uns quants comptats s'hi atrevien. S'hi ha mantingut fidel, amb una mirada posada en el final del model de vida i de treball vinculats a la fàbrica i en la necessitat de repensar conceptes com ara memòria, cultura, utopia i civilització a l'Europa d'avui. Si bé l'associem a la ciutat de Terrassa, ja fa uns anys que s'ha instal·lat a l'Alt Empordà. Està centrat en una àmplia publicació sobre la seva trajectòria i en la pròxima exposició, al mes de gener, al Museu Memorial de l'Exili de la Jonquera.

Francesc Abad: l'art com una figura del pensament

Text > CRISTINA MASANÉS

S'ha referit més d'una vegada a la seva infància en un «casal» anglès del Vallès: una caseta de planta baixa amb un pati al darrere que seguia un model d'habitatge obrer que els industrials tèxtils terrassencs havien importat d'Anglaterra. Un origen familiar al qual ha estat fidel amb un posicionament pel que fa a l'art allunyat dels centres de poder. Francesc Abad ha col·laborat amb espais «perifèrics» de Terrassa, Girona, Lleida, Vic, Granollers —on ha estat artista resident durant anys— i hi ha presentat obra, i quan ho ha fet a Barcelona, ha estat al Goethe Institut i a la ja tancada Sala Metrònom.

Conceptualisme

Va decidir que deixava la feina de viatjant de mostres de teixits (a la qual s'havia incorporat amb catorze anys) per apostar plenament per l'art. Si bé compaginava la feina amb cursos a l'Escola d'Arts i Oficis de Terrassa,

l'any 1972 se'n va anar a París i després a Nova York, d'on va tornar amb les idees més clares respecte al seu posicionament artístic. Si bé el seu treball inicial era pictòric, amb una pintura propera als camps de color de Barnett Newman, aviat va incorporar el llenguatge de les accions i del cos.

Les primeres accions de Francesc Abad tenen la contundència de la simplicitat. Una sèrie de fotografies en

blanc i negre el mostren bufant terra, fulles i aigua; traçant un quadrat a terra amb una aixada; mesurant distàncies en espais naturals, i provant la resistència i la corporeïtat dels quatre elements. La següent sèrie d'accions mínimes se centra ja en el seu propi cos: comptant i numerant les pigues del braç amb l'ajut del públic, o mostrant el rostre i el darrere del cap amb els cabells eixuts i molls. Una experi-

>> Kultur Zivilisation, acció a la fàbrica Terrassa Industrial, 1983. (Foto: FONTS FRANCESC ÀBAD)

>> Welfare State, Hospitalet Art, 1987. (Foto: CARLOS MALDONADO)

mentació mínima que encarna la idea d'art com a pur procés.

Abad comparteix accions amb altres artistes joves com ell, com Francesc Torres, Jordi Benito i Muntadas. Amb aquests i d'altres, l'any 1973 va formar el Grup de Treball, un col·lectiu d'artistes i intel·lectuals fortament implicat en la lluita antifranquista. Aquest grup va presentar el seu darrer projecte a la Biennal de París l'any 1975 i a la de Venècia l'any següent, en el qual documentaven la premsa clandestina als Països Catalans.

Un mètode propi

Però a Francesc Abad el coneixem per les propostes que va desenvolupar a partir dels anys vuitanta (de 1975 o 1979 no va produir; va llegir), construïdes en diàleg amb textos de pensadors fonamentals del segle XX europeu: Hannah Arendt, Ernst Bloch, Theodor Adorno i sobretot, Walter Benjamin, figura que serà fonamental. Com ell mateix explica, la primera notícia del filòsof la va tenir a Marsella, mentre investigava sobre els exiliats de la zona lliure a la França ocupada. Després va anar a Portbou quan al país encara ningú no parlava de Benjamin. Era a començament dels anys vuitanta i Abad va anar encaixant peces d'un trencaclosques que el remetia a records familiars (el pare va estar internat als camps d'Argelers i de Sant Cebrià de Rosselló) i el portava al món dels perdedors. Al costat de Benjamin, va anar configurant un mètode de treball propi. Un mètode arrelat en conceptes com memòria, cultura, barbàrie o civilització, i en la idea d'un pensament construït amb imatges. Prenem com a mostra tres instal·lacions per situar-nos en el que serà ja el pinyol del seu treball.

Kultur Zivilisation, de 1983, és una obra xarnera. El títol remet a dues nocions d'Ernst Bloch. Abad recorre els espais enrunats d'una antiga fàbrica tèxtil, la més important de Terrassa, on ha situat imatges de persones en situacions extremes. De fons, una veu recita Bertold Brecht: «Certament, visc en un temps molt fosc». Es constata així el final d'un món, el de la fàbrica, que havia estructurat les vides de persones i famílies des de mitjan segle XIX. En aquella dècada, es va viure el tancament de moltes plantes productives del país, i les deslocalitzacions a països amb mà d'obra més barata. La fi d'un món, l'inici del consum desmesurat i de l'economia a gran escala; la substitució de la terra per l'asfalt.

Cinc anys després, va portar una barca vella des del port de Barcelona fins a un espai tèxtil abandonat de l'Hospitalet del Llobregat, que amb el temps es va convertir en el Centre d'Art Tecla Sala. És la instal·lació *Welfare State* o *Els herois reals són morts* (1987). El tema de fons és el desmantellament del sistema fabril, el fordisme i les economies nacionals, per donar pas a un

>> Diaris del pensar: Voyage autour de la table, 1998. Pàgina 109 d'un dels diaris, 30 x 20 cm. (Foto: FONTS FRANCESC ABAD)

«El laberint és la pàtria dels qui dubten. L'espiral representa una forma de l'experiència no lineal i oberta que em fascina.»

>> Paisatge, 2000. (Foto: FONTS FRANCESC ABAD)

capitalisme globalitzat que ha invalidat una bona part de les conquestes de drets laborals. Abad situa un cartell a la nau buida amb un *Welfare State* gegantí (aquest *estat del benestar* que es desmantella) i al peu de la barca, una cita de Marx recollida per Benjamin al *Llibre dels passatges*: «Passions sense veritat, veritats sense passions, heroïsmes sense heroïsmes, història sense esdeveniment».

I per acabar, els *Diaris del pensar* (1989-2021), o els seus quaderns de treball. Unes llibretes (el títol remet a Hannah Arendt) que mostren el moviment inherent al pensament: un pensament construït amb imatges (una noció benjaminiana), amb imatges dialèctiques (aquí la noció és d'Adorno) que sumen anotacions, analogies, conceptes, definicions, vivències, fragments i cites literàries, filosòfiques i científiques. Un palimpsest d'elements que evoca, alhora, la idea de fragment, arxiu i memòria. Una obra —les llibretes han estat durant anys a l'Archivo Lafuente de Cantàbria i des de fa poc s'han incorporat al Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía de Madrid— que mostra una manera d'operar, un procediment que ha acabat sent un segell de Francesc Abad.

L'esperit d'un temps i els mons que s'acaben

Podríem enumerar una llarga llista de projectes seus que es mouen entre la instal·lació, l'objecte intervingut, la fotografia, el vídeo i l'edició de textos i de webs. Des de la simplicitat eficaç d'*Auschwitz* (1997), a la magnífica recerca documental d'*El camp de la Bota* (2004), la necessitat d'obres com *Winnipeg* (2005) o el memorial projectat recentment *Bosc d'empremtes* (2019).

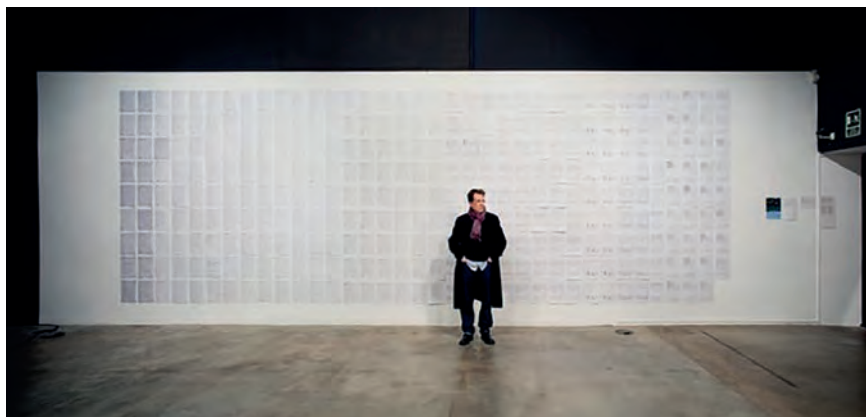
>> Block W. B., *Museu de Granollers*, 2006. (Foto: PERE CORNELLAS)

Posats a buscar-hi una unitat, a més del mètode de la imatge dialèctica i la idea de fragment-citació-arxiu, hi ha una noció recurrent que els travessa quasi tots, com el mateix Abad reconeix. Una noció que creua dos conceptes: l'esperit d'un temps (*Zeitgeist*) i el final d'un món (*Lebenswelt*). Amb aquest nivell d'analogia que tenen els termes en alemany, un i altre demanen un cert aclariment. El primer té el sentit ampli de final d'una època, d'un món que se'n va. I el segon es refereix al final d'un món que havia estructurat i donat sentit a la vida de molta gent, un «món-vida».

Una altra figura insistent en tota la trajectòria d'Abad és l'espiral, que trobem dibuixada, fotografiada o composta amb taules i ordinadors, amb un tortell de pasta de full o amb una pela

de taronja (la que, de petit, asseca ven al sol del pati del casal anglès per fer-ne tisanes). Si bé l'espiral remet, d'alguna manera, a la forma de pensament benjaminiana de les citacions i els fragments, recull també una lògica operativa de la natura reivindicada per pensadors com Gilles Deleuze i Félix Guattari: la lògica rizomàtica, aquesta forma de creixement que tenen els bulbs de les plantes sota terra, per nodes, sense centre ni relacions de poder, creixent i operant per multiplicitats fins que configuren un laberint. Els conceptes es retroben de nou perquè el laberint ens retorna a Benjamin, com explica Abad: «Ell diu que el laberint és la pàtria dels qui dubten. L'espiral representa una forma de l'experiència no lineal i oberta que em fascina».

I amb això hem arribat a un altre node significatiu: la noció de natura, un món que s'acaba i del qual recollim les despulles. «Al rerefons de tot el meu treball hi ha la natura-paisatge». Resseguint la seva producció, trobem branquillons, fulles, pedres, soques cremades i altres elements naturals guardats en farcells, en capsos o exposats en vitrines. En trobem en els anys vuitanta, els noranta i els dos mil. Abad afegeix: «Una manera d'encapsular la natura i el paisatge per preservar-los de la seva desaparició». Un món que, fatalment, s'exilia de nosaltres.

>> *Nòmines*, 2016. (Foto: TERESA LLORDÉS)